

Honddijk 4/4a te Culemborg

- Nader onderzoek -

Opdrachtgever	VanWestreenen BV
Data veldbezoeken	Diverse data 2018 en 2019
Kenmerk rapport	N2019.086- Nader onderzoek Honddijk 4/4a te Culemborg
Datum rapport	28 oktober 2019
Versie	V 1.2
Auteur	K.H. Eymael
Controle	ing. J.M. de Wever

EcoTierra-ecologisch adviesbureau

Postadres: Margijnenenk 12, 7415 JZ Deventer

Bezoekadres: Loods570- Oostzeestraat 2, 7411 MD Deventer

www.ecotierra.nl

info@ecotierra.nl

0570-597418

Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	6
1.1 AANLEIDING	6
1.2 DOELSTELLING	6
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	6
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	7
2 ONDERZOEKSOPZET	8
2.1 BRONNENONDERZOEK	8
2.2 VELDBEZOeken	8
3 SITUATIEBESCHRIJVING	11
3.1 PLANGEBIED	11
3.2 VOORGENOMEN INGEPEN	11
4 BEVINGINGEN ONDERZOEK	13
4.1 BEVINDINGEN BRONNENONDERZOEK	13
4.2 BEVINDINGEN VLEERMUIZEN	13
4.3 BEVINDINGEN HUISMUS	14
4.4 BEVINDINGEN STEENUIL	14
4.5 BEVINDINGEN KERKUIL	14
4.6 BEVINDINGEN GIERZWALUW	15
4.7 BEVINDINGEN STEENMARTER	15
5 EFFECTENBEOORDELING	16
5.1 EFFECTEN VLEERMUIZEN	16
5.2 EFFECTEN HUISMUS	16
5.3 EFFECTEN STEENUIL	17
5.4 EFFECTEN KERKUIL	17
5.5 EFFECTEN GIERZWALUW	18
5.6 EFFECTEN STEEMARTER	18
5.7 ALGEMENE ZORGPLICHT	18
5.8 VOLLEDIGE UITSLUITING AANWEZIGHEID	19
6 CONCLUSIE	20

BIJLAGEN

1. Waarnemingen;
2. Wettelijk kader;
3. Factsheet vleermuizen;
4. Factsheet Gierzwaluw;
5. Factsheet Huismus;
6. Literatuurlijst.

SAMENVATTING

In opdracht van VanWestreenen BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Hondwijk 4/4a te Culemborg een nader onderzoek naar vleermuizen, Huismus, Steenuil en Kerkuil uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Tijdens dit onderzoek is eveneens gelet op de aanwezigheid van Gierzwaluw en Steenmarter.

Het plangebied ligt ten noorden van de bebouwde kern van Culemborg en betreft een woning, loodsen, schuren en groenstructuren.

De initiatiefnemer is voornemens alle aanwezige opstallen te amoveren. De aanwezige woning zal elders op het terrein, inclusief bijgebouw, worden herbouwd. Tevens zal er een nieuwe woning, inclusief bijgebouw, worden bijgebouwd. Mogelijk worden enkele groenstructuren gerooid. Er zal geen oppervlaktewater worden gedempt.

In dit kader heeft in juli 2018 een quickscan flora en fauna (Q2018.070- Quickscan flora en fauna Hondwijk 4/4a te Culemborg, EcoTierra-ecologisch adviesbureau, november 2018) plaatsgevonden om te bepalen voor welke diersoorten (en functies voor deze soorten) het plangebied in potentie geschikt zou zijn.

Uit de quickscan kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, Huismus, Steenuil en Kerkuil op basis van het uitgevoerde veldbezoek niet uitgesloten kon worden en dat nader onderzoek naar deze soorten noodzakelijk was. Tevens diende er tijdens de nadere onderzoeken gelet te worden op de aanwezigheid van Gierzwaluw en Steenmarter.

Het nadere onderzoek is gebaseerd op een bronnenonderzoek en diverse veldbezoeken. Deze veldbezoeken hebben op diverse data in 2018 en 2019 plaatsgevonden.

De onderzoeken zijn conform de vigerende onderzoeksprotocollen en Kennisdocumenten van BIJ12 en in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden uitgevoerd, zodat de te verwachten soorten waargenomen konden worden.

Er zijn geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen. Er wordt sporadisch door Gewone dwergvleermuizen gefoerageerd binnen het plangebied.

Er zijn binnen het plangebied geen nesten van Huismus vastgesteld. Tevens zijn er binnen het plangebied geen exemplaren waargenomen. Er zijn wel Huismussen waargenomen op het naastgelegen perceel en in de groenstructuren van het tegenovergelegen tuincentrum. Er zijn tijdens het nadere onderzoek in één van de schuren pullen van Kerkuil aangetroffen. De locatie betreft derhalve een nestlocatie. Tevens gebruikt de Kerkuil een andere opstal als roestplek. Door de sloop zullen deze verblijf- en voortplantingsplekken verloren gaan. Dit is niet toegestaan bij de Wet natuurbescherming.

De Steenuil is waargenomen binnen het plangebied. Het exemplaar reageerde op de lokroep en kwam aangevlogen vanuit het noordwesten. Er is geen nestlocatie van de Steenuil vastgesteld binnen het plangebied. Het plangebied maakt deel van het functionele leefgebied (foerageergebied) van de Steenuil. Het plangebied betreft echter geen significant foerageergebied.

Er zijn geen exemplaren en/of sporen van Gierzwaluw en Steenmarter waargenomen binnen het plangebied.

Voor de onderbouwing van de conclusies dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Er dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd voor de Kerkuil;
- Er dienen onder andere mitigerende maatregelen te worden genomen en een projectplan en werkprotocol te worden opgesteld;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

1 INLEIDING

In opdracht van VanWestreenen BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Hondwijk 4/4a te Culemborg een nader onderzoek naar vleermuizen, Huismus, Steenuil en Kerkuil uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Tijdens dit onderzoek is eveneens gelet op de aanwezigheid van Gierzwaluw en Steenmarter.

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens alle aanwezige opstallen te amoveren. De aanwezige woning zal elders op het terrein, inclusief bijgebouw, worden herbouwd. Tevens zal er een nieuwe woning, inclusief bijgebouw, worden bijgebouwd. Mogelijk worden enkele groenstructuren gerooid. Er zal geen oppervlaktewater worden gedempt.

In dit kader heeft in juli 2018 een quickscan flora en fauna (Q2018.070- Quickscan flora en fauna Hondwijk 4/4a te Culemborg, EcoTierra-ecologisch adviesbureau, november 2018) plaatsgevonden om te bepalen voor welke diersoorten (en functies voor deze soorten) het plangebied in potentie geschikt zou zijn.

Uit de quickscan kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, Huismus, Steenuil en Kerkuil op basis van het uitgevoerde veldbezoek niet uitgesloten kon worden en dat nader onderzoek naar deze soorten noodzakelijk was. Tevens diende er tijdens de nadere onderzoeken gelet te worden op de aanwezigheid van Gierzwaluw en Steenmarter.

1.2 Doelstelling

Het doel van het nader onderzoek is vast te stellen of de voorgenomen ingrepen een overtreding van de vigerende natuurwetten tot gevolg hebben aangaande vleermuizen, Steenmarter, en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest.

Om dit inzicht te verkrijgen worden, onder andere, de volgende vragen beantwoord;

- welke soorten maken gebruik van het plangebied?
- zijn er binnen het plangebied vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en/of jaarrond beschermde nesten aanwezig?
- Heeft de Steenmarter een vaste verblijfplaats binnen het plangebied?
- welke functie(s) heeft het plangebied voor de eventueel aanwezige soorten?
- hoeveel eventueel aanwezige jaarrond beschermde nesten zijn er aanwezig?
- betreft het plangebied significant foerageergebied of zijn er essentiële vliegroutes aanwezig?
- wat zijn de gevolgen van de ingrepen (welke verbodsbepalingen worden overtreden) en zijn er mitigerende maatregelen te nemen om overtreding van de wet te voorkomen?
- dient er een ontheffing te worden aangevraagd?

1.3 Volledigheid onderzoek

De onderzoeken zijn onder andere uitgevoerd op basis van het 'Vleermuizenprotocol 2017'. Tevens zijn de onderzoeksmethodes, zoals beschreven in de Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Steenuil, Kerkuil en Huismus van BIJ12 (versies 1.0, juli 2017).

Door het hanteren van het protocollen, Kennisdocumenten en overig goedgekeurde inventarisatiemethodes kan bij een eventuele zienswijze worden aangetoond dat de noodzakelijke onderzoeksinspanning is verricht.

Mogelijk zijn er, ondanks de volledigheid van het onderzoek, exemplaren niet waargenomen. Ondanks de meerdere onderzoeksrondes blijft er sprake van momentopnamen.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Voor Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten dient maximaal drie jaar als geldigheidsduur te worden gehanteerd (wanneer er weinig (fysieke) verandering in de situatie heeft plaatsgevonden).

2 ONDERZOEKSOPZET

Om een goed beeld te verkrijgen hoe en of het plangebied gebruikt wordt door de genoemde soorten heeft er een bronnenonderzoek plaatsgevonden en is het plangebied vervolgens meerdere malen in 2018 en 2019 bezocht in de daarvoor geschikte periodes en onder de juiste weersomstandigheden.

De onderzoeken zijn door EcoTierra- ecologisch adviesbureau uitgevoerd. EcoTierra heeft ruime ervaring met het uitvoeren van onderzoeken naar vleermuizen, Huismus, uilen, Gierzwaluw en Steenmarter.

2.1 Bronnenonderzoek

Voorafgaande aan het onderzoek zijn de beschikbare gegevens van digitale verspreidingsatlassen bestudeerd.

2.2 Veldbezoeken

Er is voor elke soort/ soortgroep een specifieke onderzoeksmethode gebruikt. De methodes worden in deze paragraaf beschreven.

Vleermuizen

Tijdens de (schemer)onderzoeken is met behulp van een batdetector, zaklamp en zoomcamera zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van vleermuizen. Het vleermuizenonderzoek bestaat uit twee onderdelen, namelijk een visuele inspectie bij daglicht en onderzoeken tijdens de schemeruren. Tijdens de visuele inspectie zijn elementen als vensterbanken, muren en tegels onderzocht op uitwerpselen en vegen van vleermuizen. Ook is er in de opstallen naar exemplaren en sporen gezocht. Tijdens de schemer/nacht onderzoeken wordt door middel en met behulp van visuele waarnemingen en een batdetector (Pettersson D230/ D240X, Echo Meter Touch 2 pro/ Batlogger M (nemen waarnemingen automatisch op voor latere analyse) onderzocht of vleermuizen gebruik maken van het plangebied. Indien nodig worden time-expansion opnamen gemaakt met de batdetector om later de ultrasone geluiden te kunnen analyseren met behulp van het analyseprogramma Batsound. Voor soorten van het Myotis geslacht kan dit noodzakelijk zijn om tot een correcte determinatie te komen. Het onderzoek in de avondschemer is bedoeld om uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen. Vleermuizen warmen gedurende de dag op in hun verblijfplaats en vliegen rond de schemer uit om op jacht te gaan naar insecten. In de ochtenduren keren ze terug naar hun verblijfplaats, zodat invliegende exemplaren waargenomen kunnen worden. Gedurende de onderzoeken wordt tevens gelet op sociale roepen en baltsgedrag. Als richtlijn is het 'Vleermuizenprotocol, maart 2017 gehanteerd, opgesteld door o.a. het Netwerk Groene Bureaus (NGB). De vleermuisonderzoeken zijn uitgevoerd in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden, zodat eventueel aanwezige vleermuizen waargenomen konden worden. Dit houdt globaal in dat de temperatuur minimaal 7 °C en de windkracht maximaal 4 (5) Beaufort was. Tevens viel er niet meer dan lichte regen.

Huismus

Het onderzoek naar de Huismus is uitgevoerd zoals beschreven in het Kennisdocument Huismus van BIJ12 (versie 1.0 juli 2017). Dit Kennisdocument schrijft twee onderzoeken in de periode 1 april- 15 mei voor. Doordat er tijdens de quickscan Huismussen verdwenen

onder het dak, maar tijdens het nadere onderzoek geen Huismussen zijn waargenomen, heeft er nog een extra onderzoek plaatsgevonden.

Steenuil

Dit onderzoek is deels uitgevoerd op basis van het Kennisdocument Steenuil van BIJ12 (versies 1.0, juli 2017) en onder geschikte weersomstandigheden. Teves is de onderzoeksmethode zoals beschreven op www.Steenuil.nl gehanteerd. Dit houdt in dat er tijdens alle nachtelijke onderzoeken met een bluetooth box territoriale roepjes van Steenuilen zijn afgespeeld om een reactie van eventueel aanwezige exemplaren op het terrein of in de omgeving uit te lokken. Het geluidsboxje is op verschillende locaties in het plangebied geplaatst (bijlage 1). Tevens is er tijdens alle onderzoeken gelet op exemplaren en sporen van de Steenuil. Ook heeft er tijdens het broedseizoen nog een extra onderzoek overdag plaatsgevonden. Het onderzoek naar Steenuil heeft niet drie keer in de optimale periode (15 februari-15 april, Kennisdocument Steenuil) plaatsgevonden. Dit werd niet nodig geacht omdat er gedurende het hele jaar onderzoeken hebben plaatsgevonden. Tijdens deze overige onderzoeken (zowel overdag als in de avond-/ ochtenduren) zouden bij de aanwezigheid van een nest pullen, voerende ouders en verse sporen waarneembaar moeten zijn.

Kerkuil

Dit onderzoek is uitgevoerd op basis van het Kennisdocument Kerkuil van BIJ12 (versies 1.0, juli 2017). Dit kennisdocument schrijft drie gerichte veldbezoeken verspreid in de periode van begin februari tot en met half oktober voor.

Gierzwaluw

Tijdens de hiervoor beschreven onderzoeken is gelet op de aanwezigheid van exemplaren, sporen en nesten van Gierzwaluw. De vleermuisonderzoeken zijn ongeveer een uur voor zonsondergang gestart. Na het ochtendonderzoek is ongeveer een half uur na zonsopgang gewacht om uitvliegende exemplaren waar te kunnen nemen. Tevens is er zogenaamd "getaped" (het afspelen van Gierzwaluwengeluid) om een reactie uit een eventueel bezet nest uit te lokken.

Steenmarter

Tijdens de hiervoor beschreven onderzoeken is gelet op de aanwezigheid van Steenmarter en eventuele sporen van deze soort.

Onderzoeksdata en informatie

Datum	Tijdstip	Aantal onderzoekers	Onderzochte soort	Weersgesteldheid
30-08-2018 20.00-00.00	Avond	1	Vleermuis Paarverblijf (zomer/winterverblijf) Steenuil (exemplaren/ sporen) Kerkuil (exemplaren/ sporen) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	14°C, droog, 2 Bft, half bewolkt
20-09-2018 19.45-22.45	Avond	1	Vleermuis Paarverblijf (zomer/winterverblijf) Steenmarter (exemplaren/ sporen) Kerkuil (exemplaren/ sporen) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	19°C, droog, 2 Bft, half bewolkt
26-03-2019 19.00-21.00	Avond	1	Steenuil (exemplaren/ afspelen geluid) Kerkuil (exemplaren en sporen) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	7 – 5 °C, droog, 2 Bft, half bewolkt

09-04-2019 10.00-11.30	Overdag	1	Huismus (nest) Uilen (sporen) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	15°C, droog, 4 Bft, zonnig
15-05-2019 10.15-12.15	Overdag	1	Huismus (nest) Uilen (exemplaren/ sporen) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	15°C, droog, 3 Bft, zonnig
22-05-2019 21:00-00.30	Avond	1	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Steenuil (exemplaren/ sporen) Kerkuil (exemplaren/ sporen) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	15-12°C, droog, 1 Bft, half bewolkt
23-05-2019 12:00 – 14:30	Overdag	1	Steenuil (exemplaren/ sporen) Kerkuil (Nest en exemplaren) Huismus (Extra nest onderzoek) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	20°C, droog, 2 Bft, half bewolkt
03-06-2019 21:15-23:15	Avond	1	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Steenuil (exemplaren/ sporen) Kerkuil (exemplaren/ sporen) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	16°C, droog, 2 Bft, bewolkt
23-06-2019 03:00-06.30	Ochtend	1	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Steenuil (afspelen geluid, sporen en exemplaren) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	20°C, droog, 2 Bft, helder

Tabel 1: Onderzoeksdata en informatie veldbezoeken.

3 SITUATIEBESCHRIJVING

3.1 Plangebied

Het plangebied ligt ten oosten van de bebouwde kern van Culemborg en betreft een woning, loodsen, schuren en groenstructuren. Het woonhuis was bewoond tijdens de onderzoeken. De aanwezige schuren en loodsen worden voornamelijk gebruikt als opslagplaats. De staat waarin de schuren en loodsen zich bevinden is slecht.

De directe omgeving bestaat uit woonhuizen, bedrijfsgebouwen en agrarische percelen. Aan de overzijde bevindt zich een tuincentrum, aan de noordoostzijde een agrarisch perceel met oppervlaktewater.

Afbeelding 1: Situering plangebied (bron: Google maps, luchtfoto 2018)

3.2 Voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens alle opstallen te amoveren. De aanwezige woning zal elders op het terrein, inclusief bijgebouw, worden herbouwd. Tevens zal er een nieuwe woning, inclusief bijgebouw, worden bijgebouwd. Het plangebied zal landschappelijk worden ingepast. Mogelijk worden enkele groenstructuren gerooid. Er zal geen oppervlaktewater worden gedempt.

De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden

Afbeelding 2: Gewenste situatie (bron: VanWestreenen BV).

4 BEVINGINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van de onderzoeken besproken, allereerst de bevindingen van het bronnenonderzoek en vervolgens de bevindingen van het veldonderzoek. De bevindingen worden in bijlage 1 weergegeven op kaart.

4.1 Bevindingen bronnenonderzoek

Er is een melding gevonden van een koppel Steenuilen in een vermoedelijk broedbiotoop binnen het plangebied. De melding dateert van 2017. In de omgeving van het plangebied zijn ook andere meldingen van Steenuil gevonden.

Tevens is er een melding van een Kerkuil op circa 500 meter afstand van onderhavig plangebied. Er is eveneens een melding gevonden uit 2018 van een aanwezige Huismus binnen het plangebied. Verder zijn er enkele waarnemingen van Gierzwaluw te vinden. De waarnemingen zijn voornamelijk gedaan in het bebouwde gedeelte ten zuiden van onderhavig plangebied.

Er zijn geen relevante waarnemingen gevonden van de overige onderzochte soorten binnen een straal van 500 meter.

4.2 Bevindingen vleermuizen

In deze paragraaf worden de bevindingen aangaande vleermuizen besproken.

Zomerverblijf

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen. Er zijn eveneens geen uitwerpselen aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van vleermuizen. Tijdens één avondonderzoek was er redelijk snel na zonsondergang een Gewone dwergvleermuis aanwezig nabij het plangebied. Dit exemplaar kwam vanuit het zuidoosten aangevlogen. Het snelle verschijnen kan duiden op een zomerverblijf nabij het plangebied.

Kraamverblijf

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen. Een kraamkolonie bestaat uit meerdere vrouwtjes en later ook uit jonge vleermuizen. Een dergelijke locatie is over het algemeen goed op te sporen. Tevens zijn geen sporen aangetroffen die duiden op aanwezigheid van veel exemplaren. De aanwezigheid van een kraamkolonie kan derhalve worden uitgesloten.

Paarverblijf

Er zijn tijdens het najaarsonderzoek geen sociale roepjes/ baltsgeluiden gehoord van vleermuizen binnen het plangebied. De aanwezigheid van een paarverblijf wordt derhalve niet verwacht.

Winterverblijf

Zomer- en/of paarverblijven kunnen een aanwijzing zijn dat de aanwezige individuen de locatie ook als winterverblijf gebruiken. Er zijn echter geen zomer- en/of paarverblijven waargenomen waardoor winterverblijven niet te verwachten zijn. De onderzochte gebouwen zijn niet geschikt bevonden voor een massawinterverblijf (massa slaat op hoeveelheid exemplaren en massa van het gebouw (flats en dergelijke).

Foerageergebied en vliegroute

Binnen het plangebied werd beperkt en over het algemeen kortstondig gefoerageerd door Gewone dwergvleermuis. Het plangebied betreft geen significant foerageergebied. In de directe omgeving is veel foerageergebied aanwezig. Er zijn geen opvallend veel voorbijtrekkende exemplaren waargenomen. Er zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig binnen het plangebied.

4.3 Bevindingen Huismus

Tijdens de quickscan zijn verschillende exemplaren van de Huismus waargenomen op in het dak van het woonhuis. Tijdens de nadere onderzoeken zijn er echter geen exemplaren of nesten waargenomen. Tijdens de quickscan van 2018 verdwenen er Huismussen onder het dak van het woonhuis. Omdat er tijdens het nadere onderzoek geen huismussen zijn waargenomen heeft er op 23 mei 2019 heeft er een extra onderzoek plaatsgevonden om met volledige zekerheid uit te sluiten dat Huismussen broeden in het dak van het woonhuis. Ook tijdens dit extra onderzoek zijn er geen nesten waargenomen. Tijdens de omgevingscheck zijn wel exemplaren waargenomen bij het naastgelegen perceel ten noordwesten van onderhavig plangebied en bij het tegenovergelegen tuincentrum.

4.4 Bevindingen Steenuil

Tijdens de onderzoeken reageerde vanuit het noordwesten een Steenuil op de afgespeelde territoriale roep. De exacte verblijflocatie van de Steenuil kon tijdens het onderzoek niet worden vastgesteld. Het vermoeden is echter dat, op basis van de herkomst van de roep, dat de broedplek op een erf ten westen (circa 140 meter) van het plangebied aanwezig is (bijlage 1). Tijdens het onderzoek van 22 mei 2019 kwam er een Steenuil naar het geluidboxje. Het exemplaar bleef een moment zitten om vervolgens weer richting het noordwesten weg te vliegen. Er is geen broedlocatie vastgesteld binnen het plangebied. Er zijn binnen het plangebied tevens geen verse sporen (braakballen, veren, fecaliën en dergelijke) aangetroffen die duiden op een recente aanwezigheid van een Steenuil.

Het plangebied is wel gelegen binnen het territorium van de Steenuil. Het plangebied zal dienstdoen als foerageergebied. Tijdens het onderzoek is er een nestkast van Steenuil waargenomen in een boom bij het naastgelegen perceel. Ten tijde van het onderzoek was deze nestkast niet bezet.

4.5 Bevindingen Kerkuil

Tijdens het onderzoek van 22 mei 2019 is er in de achterste open schuur een Kerkuil met pullen aangetroffen. Deze verborgen nestlocatie (achter wandplaten) werd ontdekt door geblaas van de uilskuikens. De Kerkuil is ook verschillende keren in de tegenovergelegen schuur waargenomen. Deze schuur fungeert als roestplek. Tevens zijn er verse braakballen gevonden van de Kerkuil op deze plekken.

Foto: Kerkuil pullen achter wandplaten.

4.6 Bevindingen Gierzwaluw

Er zijn geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen en er is geen reactie gekomen op het zogenaamde tapen. Nesten van deze soort zijn derhalve niet te verwachten. Tijdens de onderzoeken zijn er ook geen exemplaren van Gierzwaluw in de lucht waargenomen.

4.7 Bevindingen Steenmarter

Er zijn geen exemplaren of sporen van Steenmarter waargenomen.

5 EFFECTENBEOORDELING

In het kader van de Wet natuurbescherming is nagegaan of vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dat er kans bestaat dat de onderzochte soorten worden verontrust, verjaagd of gedood.

5.1 Effecten vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op vleermuizen, onder andere:

1. Het is verboden vleermuizen in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden deze dieren opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen.

(Bron: Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Er zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen aangetoond. Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied en essentiële vliegroutes, wordt door de ingreep niet aangetast. De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op vleermuizen.

→ Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.2 Effecten Huismus

De Huismus is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming, op basis van het feit dat de soort deel uitmaakt van 'alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is' (artikel 1 van de Vogelrichtlijn). De Huismus staat vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (RVO, 2009). De nesten van Huismussen vallen onder categorie 2 van vogelnesten "nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar" (zie bijlage 5 Jaarrond beschermde nesten). De Huismus staat tevens als gevoelig vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004). De landelijke staat van instandhouding wordt beoordeeld als matig ongunstig.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. De wet verbiedt onder andere;

1. het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1);
2. het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2);
3. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3);
4. het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4);
5. het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten

daarvan (artikel 3.2). (Bron: Kennisdocument Huismus, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van de Huismus aangetoond. Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied of schuilmogelijkheden, wordt door de ingreep niet functioneel aangetast. Tevens is er voldoende foerageergebied aanwezig in de groenstructuren van het nabijgelegen perceel en het tuincentrum. In de toekomstige situatie zullen weer tuinen worden gecreëerd. Hierdoor zal wederom foerageergebied ontstaan.

De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op Huismussen.

→ Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.3 Effecten Steenuil

De Steenuil is meerdere keren auditief en visueel waargenomen. Er is echter geen nestlocatie vastgesteld binnen het plangebied. Derhalve zal er door de voorgenomen ingrepen geen jaarrond beschermde nestlocatie van deze soort verloren gaan.

Uit het bronnenonderzoek is naar voren gekomen dat in 2017 een vermoedelijke broedbiotoop aanwezig was binnen het plangebied. De aangegeven broedlocatie is tijdens het recente nadere onderzoek niet aangetoond. Mogelijk heeft dit te maken met de aanwezigheid van (het broedgeval van) de Kerkuil. De Steenuil heeft geen vaste verblijfplaats binnen het plangebied. Onderhavig plangebied maakt deel uit van het foerageergebied van de Steenuil. Er is voldoende foerageergebied aanwezig in de directe omgeving van onderhavig plangebied. De nestkast in de boom zal door de voorgenomen ingrepen niet worden aangetast.

De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op de Steenuil.

→ Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.4 Effecten Kerkuil

De Kerkuil heeft een nestlocatie en een roestplek binnen het plangebied. Door de voorgenomen ingrepen zullen bovengenoemde jaarrond beschermde verblijf- en voortplantingsplaatsen verloren gaan. Dit is niet toegestaan bij de Wnb. In dit kader zal er een ontheffing Wet natuurbescherming (soorten) moeten worden aangevraagd. In het kader van de ontheffingsaanvraag dient vervolgens een projectplan te worden opgesteld. Tevens dienen er tijdig mitigerende maatregelen genomen te worden om de vaste verblijfplaatsen te vervangen. In dit kader dienen alvast twee nestkasten worden opgehangen voor de Kerkuil. Het ophangen van de nestkasten dient te gebeuren in samenwerking met de lokale uilenwerkgroep.

Het foerageergebied wordt door de voorgenomen ingrepen niet significant aangetast, er is in de directe omgeving voldoende foerageergebied aanwezig.

Uiteraard dienen de sloopwerkzaamheden buiten het broedseizoen van de Kerkuil plaats te vinden.

Mogelijk leidt bovenstaande tot vertraging van het project (het opstellen van een projectplan en het aanvragen/ verkrijgen van een ontheffing zal waarschijnlijk meer dan 7 maanden in beslag nemen. Tevens dient er dan rekening te worden gehouden met eventuele aanwezigheid van een nieuw legsel in 2020). Derhalve kan onderzocht worden of het mogelijk is dat in eerste instantie een deel van de opstallen wordt gesloopt. Het betreft de opstallen waar de nieuwbouw zal moeten plaatsvinden (zie bijlage 1 rode lijn). Hierdoor blijven de opstallen waar het nest en de roestplek zich bevinden voorlopig gehandhaafd. Deze opstallen kunnen in dan in een later stadium, wanneer de ontheffing is

verleend en de mitigerende maatregelen zijn genomen, worden geamoveerd. Voorgaande dient door een ter zake kundige verder te worden uitgewerkt en te worden begeleid.

5.5 Effecten Gierzwaluw

De Gierzwaluw is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in Bijlage II van de Vogelrichtlijn. De Gierzwaluw staat vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (RVO, 2009). Op deze lijst vallen de Gierzwaluwnesten onder categorie 2 “nesten van deze semikoloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar” (zie bijlage 5 Jaarrond beschermde nesten). De Gierzwaluw staat niet vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004).

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. De wet verbiedt onder andere;

1. het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1);
2. het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2);
3. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3);
4. het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4);
5. het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan

(artikel 3.2). (Bron: Kennisdocument Huismus, BIJ12, versie 1.0, juli 2017)

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van de Gierzwaluw aangetoond. Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied, wordt door de ingreep niet aangetast. De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op Gierzwaluwen.

→ Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.6 Effecten Steemarter

Er is geen vaste verblijfplaats van deze soort aangetoond. Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied of schuilmogelijkheden, wordt door de ingreep niet aangetast. De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op de steemarter.

→ Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.7 Algemene zorgplicht

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. Eventueel aanwezige dieren dienen de kans te krijgen om te vluchten. De zorgplicht houdt ook in dat er zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de periode waarin wordt gewerkt (buiten kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode). Er kunnen in gebouwen ook algemeen voorkomende soorten broeden, zoals koolmees. Bij voorkeur vinden de versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels plaats (seizoen loopt globaal van maart tot en met juli, duiven kunnen ook nog later broeden).

Wanneer het noodzakelijk is om ingrepen binnen het broedseizoen te laten plaatsvinden is het noodzakelijk dat voorafgaande aan de uitvoering is vastgesteld dat er door de ingrepen geen bezette nesten worden verstoord of vernietigd.

5.8 Volledige uitsluiting aanwezigheid

De onderzoeken zijn conform de vigerende protocollen en onderzoeksstrategieën uitgevoerd opdat aantoonbaar is dat er voldoende zorg in acht is genomen om de te verwachten soorten te kunnen waarnemen/ aantreffen. Het blijft echter natuur en het is nooit geheel uit te sluiten dat er, ondanks de voldoende onderzoeksinspanning, toch een exemplaar aanwezig is. Bij het aantreffen van een exemplaar dienen de werkzaamheden ter plaatse en rondom direct gestaakt te worden en dient er een ter zake kundige ingeschakeld te worden.

6 CONCLUSIE

Op basis van het nader onderzoek is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de vigerende (natuur)wetgeving.

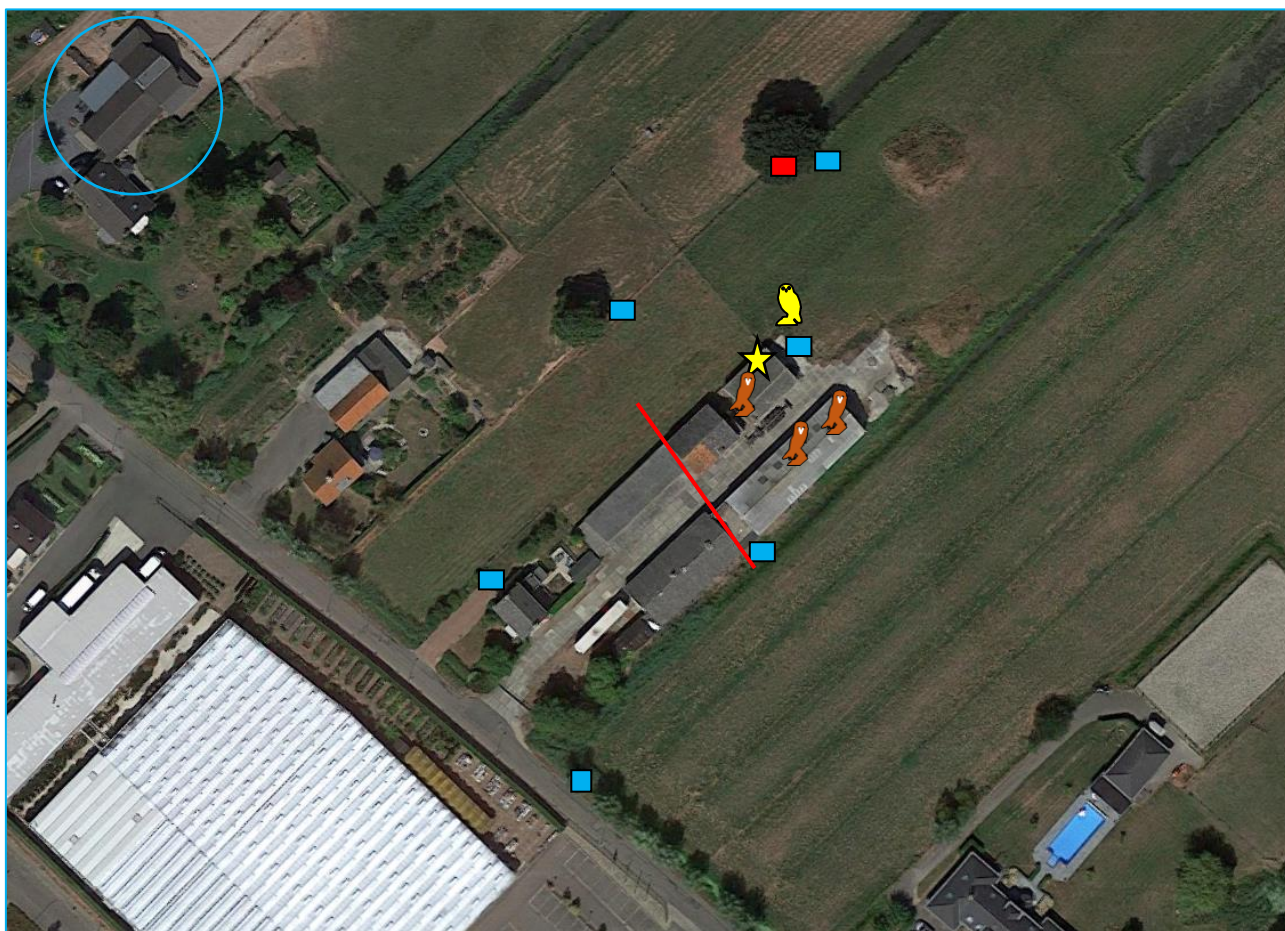
Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

	Conclusie
Soorten	Vleermuis Er zijn geen jaarrond beschermde vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen geen vaste verblijfplaatsen verloren gaan. Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Huismus Er zijn geen jaarrond beschermde nesten vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen derhalve geen nesten verloren gaan. Tevens zal er geen significante aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Steenuil Er zijn geen jaarrond beschermde nesten vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen derhalve geen nesten verloren gaan. Tevens zal er geen significante aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Kerkuil De Kerkuil heeft een nestlocatie en een roestplek binnen het plangebied. → De beoogde ingrepen zullen deze jaarrond beschermde plekken vernietigen; → Dit is niet toegestaan bij de Wet natuurbescherming. Er kan onderzocht worden (indien de ontheffingsaanvraag tot vertraging kan leiden) of het mogelijk is dat eerst de opstallen op de plek van de nieuwbouw gesloopt kunnen worden en daarna, na het verkrijgen van de ontheffing, de opstallen met de verblijf- en voortplantingsplekken van de Kerkuil.
	Gierzwaluw Er zijn geen jaarrond beschermde nestlocatie vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen geen nesten verloren gaan. Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Steenmarter Er zijn geen sporen, beschermde verblijfplaatsen of exemplaren van Steenmater waargenomen. → Er zullen door de beoogde ingrepen derhalve geen verblijfplaatsen verloren gaan.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Er dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd voor de Kerkuil;
- Er dienen onder andere mitigerende maatregelen te worden genomen en een projectplan en werkprotocol te worden opgesteld;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

BIJLAGE 1
WAARNEMINGEN

Visuele waarneming Kerkuil

Geplaatste geluidsboxjes

Steenuilenkast

Visuele waarneming Steenuil

Nestlocatie Kerkuil

Onder deze lijn kan mogelijk alles gesloopt worden (met in acht name van de zorgplicht en onder eventuele voorwaarden)

Vermoedelijke verblijfplaats/ nestlocatie Steenuil

BIJLAGE 2

WETTELIJK KADER

Wet natuurbescherming (Wnb)

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn (beschermd). Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaat- sen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplanting- plaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.2 Wnb (bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd). Op grond van de artikelen 3.5 lid 2 en 3.5 lid 4 is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten opzettelijk te verontrusten of voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen of te vernielen. Tot vaste rust- en verblijfplaatsen worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van (groepen) mannetjes bevinden. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier (vooralsnog) ook onder.

Wanneer een gebodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

Jaarrond beschermde nesten

De Gierzwaluw en de Huismus zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.1 Wnb (EU-Vogelrichtlijn). Aangaande vogels is het volgens artikel 3.1 lid 2 verboden om opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen of nesten weg te nemen, volgens artikel 3.1 lid 4 en 5 is het verboden om opzettelijk vogels te verstoren, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlinders betreft, het grootbrengen van de jongen.

Onder nest moet ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden inbegrepen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van de Wnb.

Nesten van de Gierzwaluw en Huismus vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen'. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van genoemde artikelen met betrekking tot de vaste rust of verblijfplaatsen van de soort.

De soorten zijn niet opgenomen in de het verdrag van Bern (bijlage II).

Wanneer een verbodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

BIJLAGE 3

FACTSHEET VLEERMUIZEN

Vleermuizen zijn nachtdieren. Ze worden actief wanneer de schemer invalt. Overdag slapen de meeste vleermuizen, of ze houden zich bezig met lichaamsverzorging. In het najaar daalt het insectenaanbod en maken vleermuizen zich klaar voor een winterslaap.

Vleermuizen hebben een netwerk van verschillende verblijfplaatsen door het jaar heen. Zo worden verblijfplaatsen als winterverblijf, kraamverblijf en/of paarverblijf gebruikt.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouw- en boombewonende soorten.

Vaste rust- en verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten kunnen onder andere plekken onder dakpannen, spouwmuren en zolders zijn.

Potentiële verblijfplaatsen vleermuizen (bron: Handreiking verblijfplaatsen zoeken, Vleermuis Werkgroep Nederland).

Boombewonende soorten zijn te vinden in spechtengaten, holle oude bomen of achter loszittend boomschors.

Het gebruik van het soort verblijfplaats is afhankelijk van de soort. Zo zijn de Gewone dwergvleermuis en de laatvlieger echte gebouwbewoners. De rosse vleermuis is weer voornamelijk te vinden in bomen.

Ook wordt een verblijfplaats vaak wisselend gebruikt gedurende het jaar.

BIJLAGE 4

FACTSHEET GIERZWALUW (VOGELBESCHERMING NEDERLAND)

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
Max. 10 dagen	18 - 22 dagen	40 - 42 dagen
In totaal 60 -70 dagen van eileg tot vliegend jong		

KALENDER

Gierzwaluwen doen bijna alles vliegend, ze verlaten het luchtruim alleen om te broeden.

Eind april - begin mei
Aankomst

- Terug uit overwinteringsgebied in Afrika.
- Voor nestplaatsen volledig afhankelijk van gebouwen: broedt in spleten en gaten in muren, en onder dakpannen.
- Zeer plaatstrouw, keert elk jaar terug naar eenmaal bezette nestplaatsen.
- Koloniebroeder.

Mei - juli
Broedseizoen

- Doorgaans één legsel per jaar, 2-3 eieren.
- Voedsel: vliegende insecten en zwevende spinnen.
- Zoekt voedsel rond de nestplaats boven grote open wateren, boven steden en dorpen en boven weilanden tot meerdere kilometers van het nest.
- Vangt in het broedseizoen 20.000 insecten per dag voor zichzelf en de jongen. Eén gierzwaluwgezin is per broedseizoen goed voor het verdelgen van ruim één miljoen insecten.
- Als ze jongen hebben, maken ze een voedselbal van alle gevangen insecten, waarin wel 300 insecten kunnen zitten. De jongen worden dus maar af en toe gevoed, maar wel met veel insecten ineens.
- Vocht halen ze uit insecten. Bij zeer warm weer willen ze wel eens vliegend water scheppen in lage vlucht over het wateroppervlakte.

Deze factsheet is te downloaden van www.vogelbescherming.nl/stadsvogelfactsheets

Tweede helft juli – september
Najaarstrek

Half augustus – half april
Overwintering

- Weersomstandigheden zijn sterk van invloed op de start en daarmee op het einde van het broedseizoen. Bij een koud en nat voorjaar start de eileg later en kunnen er tot begin augustus nog jongen uitvliegen.
- Weersomstandigheden hebben ook effect op het broedsucces.
- In jaren met warm en zonnig zomerweer vliegen gemiddeld 2,1 jongen per paar uit. In koude en natte jaren gemiddeld maar 0,9 jong per paar.
- Broedvogels trekken weg als de jongen op punt staan uit te vliegen (soms al vóór het laatste jong uitvliegt).
- Doortrek van noordelijke broedvogels vindt plaats tot in september.

- Verblijft in Afrika.
- Overwintert in het Congobekken tussen Mali en Congo en maakt van daaruit enorme uitstappen naar Mozambique of de Sahel.
- Leeft van vliegende insecten rond onweerswolken en regenbuien.

Inrichting

- Er zijn diverse speciale neststenen en -kasten voor gierzwaluwen in de handel.
- Plaats bij nieuwbouw of renovatie standaard meerdere neststenen ingemetseld in de gevel.
- Er zijn ook neststenen en -kasten die aan de buitenmuur bevestigd kunnen worden. Bevestig deze met RVS-schroeven.
- Speciale gierzwaluwdakpannen kunnen alleen gebruikt worden op ongeïsoleerde daken, omdat het anders te warm wordt.

- Hang meerdere nestkasten op onder een overstek of dakgoot. Nestelt vaak met meerdere paren bij elkaar.
- Zorg dat de vliegopening op het noorden of oosten hangt.
- Hang de kasten zo hoog mogelijk op, maar met een minimale hoogte van 3 meter.
- Zorg dat de aanvliegroute vrij is van obstakels, zoals bomen of vlaggenmasten.
- De omgeving rondom de nestplaats is minder relevant, omdat de gierzwaluw zijn voedsel in de lucht vangt. Wel moeten er voldoende insecten zijn.

Beheer

- Bij renovatie moeten de neststenen zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke nestingen geplaatst worden.

- Het kan een tijd duren voordat de vogels een nieuwe nestlocatie vinden. Dit is te stimuleren door gierzwaluwgeluiden af te spelen op de nieuwe nestlocatie.
- De nestruimte hoeft niet te worden schoongemaakt.
- Het gebruik van insecticiden heeft een negatief effect op de voedselsituatie van alle insectenetende vogels, waaronder de gierzwaluw.

Zie ook
maatregelfactsheet:
• Nieuwbouw
• Renovatie
• Na-isolatie

Deze factsheet is mede tot stand gekomen met financiële steun van:

JAAR VAN DIEREN
VOGELFONDS

Dinamo Fonds

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De gierzwaluw is een beschermde soort. De nesten van de gierzwaluw zijn jaar rond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig, bijvoorbeeld bij renovatie- of isolatiewerkzaamheden aan gebouwen met nesten van gierzwaluwen. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsendewet.nl

Uitgave 2018

Meer informatie: www.vogelbescherming.nl/gierzwaluw
Of stel uw vraag via www.vogelbescherming.nl/contact of 030 - 69 37 700

INT33

BIJLAGE 5

FACTSHEET HUISMUS (VOGELBESCHERMING NEDERLAND)

Joke Aalburg

Joke Aalburg

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
5 dagen	11-12 dagen	17 dagen

In totaal 33-34 dagen van eileg tot vliegend jong

KALENDER

De huismus is een honkvaste en sociale vogel die jaarrond in groepen leeft.

Maart

Aanvang broedseizoen

April - september

Broedseizoen

- Start nestbouw en reparatie oude nesten.
- Broedt onder dakpannen en in kieren en gaten van gebouwen. Is afhankelijk van bebouwing voor nestgelegenheid. Broedt in mindere mate ook in nestkasten (ook van andere soorten zoals gierzwaluw).
- Koloniebroeder. Grotere kolonies (meer dan 25 broedpaar) hebben een beter broedresultaat dan kleine kolonies. Kolonies kleiner dan 10 paar zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van toestroom van exemplaren uit andere kolonies.

- Twee tot drie legsels per jaar, met per legsel 4-6 eieren.
- Om de soort in stand te houden is een tweede legsel noodzakelijk.
- De jongen krijgen de eerste twee weken vooral insecten, veelal bladluizen, te eten. Het broedsucces is daarmee ook sterk afhankelijk van voldoende eiwitrijk voedsel (insecten en hun larven) in de directe omgeving.

Oktober - december
Na het broedseizoen

December - februari
Winter

- Standvogel, de huismus trekt in de winter niet weg.
- Jonge huismussen verspreiden zich in de regel niet meer dan 1 kilometer van de geboorteplaats.
- Omschakeling naar plantaardig voedsel (90%).
- In stedelijk gebied is de huismus sterk afhankelijk van het voedsel dat mensen aanbieden, al dan niet bewust.
- De nesten worden als verblijf- en slaapplaats gebruikt.

- Groenblijvende struiken en klimplanten worden gebruikt als gezamenlijke rust- en slaapplaats.
- De nesten worden vooral in koude periodes ook als verblijf- en slaapplaats gebruikt.

Inrichting

Beheer

Er zijn diverse speciale neststenen en -kasten voor huismussen in de handel.
Plaats bij nieuwbouw of renovatie standaard:

- Meerdere neststenen ingemetseld in de gevel.
- Meerdere neststenen/-kasten aan de buitenmuur onder een overstek of dakgoot (met RVS-schroeven).
- Een speciaal ontwikkelde Vogelvide in plaats van vogelschroot achter de onderste rij dakpannen.
- Zorg dat de vliegopening op het noorden of oosten hangt.

- De nesten hoeven niet schoongemaakt te worden.

Binnen een straal van 100 tot 200 meter, bij voorkeur minder, van de nestplaats moet het hele jaar rond aanwezig zijn:

- Natuurlijke voedselbronnen: groenstroken of bermen met inheemse kruiden, grassen en onkruid.
- Water en zanderige grond (om een zandbad te kunnen nemen).
- Voldoende schuilplaatsen in de vorm van inheems groen zoals bomen, (groenblijvende) hagen en klimplanten en (stekelige) struiken op enkele meters afstand van de voedselbronnen, water en zandbad.

- Snoei buiten het broedseizoen en snoei niet alles in hetzelfde jaar (maar om en om).
- Gebruik geen gif tegen insecten of onkruid.

Zie ook
maatregelfactsheet:

- Bermen en groenstroken
- Nieuwbouw
- Renovatie
- Na-isolatie

Kolonies bij kinderboerderijen, maneges, dierentuinen, terrasjes, stations en dergelijke zijn vaak de laatste bolwerken van huismussen in het stedelijk gebied. Rond deze bolwerken bevinden zich vaak andere deelkolonies. Het behoud van deze laatste bolwerken is essentieel voor het behoud van de soort. Ruimtelijke wijzigingen in de directe omgeving van deze bolwerken kunnen effect hebben op de populatie.

De meeste jonge huismussen verspreiden zich na het broedseizoen in de directe omgeving (minder dan 1 kilometer). Als men het aantal kolonies wil uitbreiden, is het belangrijk om binnen een straal van 1 kilometer van een huidige kolonie voorzieningen te treffen.

Deze factsheet is mede tot stand gekomen met financiële steun van:

JAAR VAN DRUIF
VOGELFONDS

Dinamo Fonds

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De huismus is een beschermde soort. De nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig, bijvoorbeeld bij renovatie- of isolatiewerkzaamheden aan gebouwen met nesten van huismussen. Huismussen zijn zeer gevoelig voor verstoring van hun nest en zullen, als het wordt verstoord, niet meer terugkeren. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsendewet.nl

Broekhuizen S, e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht 1992

Dijkstra V, R. Janssen, J. Buys & T. van der Meij, 2008. Handleiding voor het monitoren van vleermuizen op zolders. Zoogdiervereniging VZZ, Arnhem 2008

Limpens H, K. Mostert, W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, K.N.N.V, Utrecht 1997

Limpens H e.a., Brochure; Met vleermuizen onderweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde en de VZZ, Delft 2004

Limpens H, e.a, Brochure Vleermuizen, bomen en bos, SVB en VZZ, Arnhem 2003

Lange, R, A. van Winden, P. Twisk, J. de Leander & C. Spee, Zoogdieren van de Benelux, Herkenning en onderzoek. Jeugdbondsuitgeverij, 's Graveland 1986

Netwerk Groene Bureaus (NGB), Zoogdiervereniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN), Vleermuizenprotocol

Schober, W. & E. Grimmberger, Gids van de vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische eilanden, Tirion, Baarn 2001

Twisk P, e.a. Folder; Vleermuizen in en rondom het huis, Zoogdiervereniging i.s.m. Brabants Landschap, Landschapsbeheer Friesland en Stichting Landschapsbeheer Zeeland, 2009

Internet:

www.vleermuis.net
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.zoogdiervereniging.nl

Kennisdocumenten BIJ12, versie 1.0, juli 2017:

Gierzwaluw
 Huismus
 Steenuil
 Kerkuil
 Gewone dwergvleermuis
 Ruige dwergvleermuis